

קומיקס

על ספרו של ג'ו סאקו, פלסטין (Palestine)

תחום הקומיקס ידוע למრבית האנשים בתחום בידורי טהור המיעוד בעיקר לילדים. זו תדרית שגوية, הקומיקס (שיש המאייתים את שמו comix או אף komix ולא דווקא comics) הנז זאנר של כתיבה נרטיבית גראפית העוסק, מאז מלחמת העולם השנייה, כמעט בכל תקופה אנושית תחת השם. קוראים רבים במערב נהשפו בספרו הגראפי של ארט ספיגלמן *Maus* העוסק בשואה; לעיתים יותר מכיררים את כתיבתו האוטוביוגרפית של Keiji Nakazawa על היירושימה, ולאחרונה את *Persepolis* של Marjane Satrapi על ילדותה באיראן שלאחר המהפכה. קומיקס נוצרדים ביום מגוון נרטיבי דומה זהה של הקולנוע והספרות הכתובה: יצירות ביוגרפיות, פוליטיות, תיעודיות ובדיניות, קזרות, ארכות, חד-פעמיות, סדרתיות, יצירות המקימות את האתניות הפואטיות האリストטליות ויצירות סוריאליסטיות.

ג'ו סאקו (Joe Sacco) הנז ביום כיום ראש וראשון לאמני הויאן התיעודי הגראפי המכונה journalism-comics. ריפורטזיות גרראפיות של סאקו, אמריקני יליד מלטה, התפרסמו בעיתונים רבים בעולם (כתובותיו מעירן התפרסמו בבד בגדיליאן הבריטי ובלייברטיון *Safe Area Gorazde*). מרבית יצירותיו – בדרך כלל ספרים גרראפיים באורך מלא *The Fixer, Šoba Palestine*,¹ נכתב וצויר בישראל ובಥחים במהלך "האנטיפאדה הראשונה", הראשון 1991-1992. את ההקדמה בספר כתב אדוֹרד סעד, והוא נחשב לפריצת דרך בתחום העיתונאות הגראפית.

אחד ההיבטים המאפיינים במיוחד את כתיבתו של סאקו ואת ציוריו הוא הבאת התרשםויות כמוות שהן: הוא משוטט בדרכים, בשוקים, בתה הספר ובבתי המשפט, מתגורר בבתי האנשים, יכול את שלהם, מתעצלם במחסומים, פוחת מחיכוכים הן עם חיללים ישראלים והן עם מיליטנטים פלסטינים, אך זוכר תמיד שהוא מבקר במקומות, ושהם יישרו בו לאחר שייעזוב. הוא אינו מחשך case studies, דוגמאות לעניינים ש"צרי" לתאר: המציגות מתרחשת סביבו ואליה הוא מתייחס. הוא מרבה להביא דברים בשם אומרם, ואני מתיימר לפרש את אמרתו. אצל סאקו, המתעד עצמו הנז דמות: נמרק קומה וממושקה, הוא קיים בסביבתו, זר אמפתטי, מתרשם, נחרד, מתיידד, מתעיף, ואני יכול לסבול יותר מדי סוכר בתה שלו. כפי שכותב עליו אדוֹרד סעד:

.1 Joe Sacco, *Palestine* (Seattle, WA: Fantagraphics, 2001).

There's no obvious spin, no easily discernible line of doctrine in Joe Sacco's often ironic encounters with Palestinians under occupation, no attempt to smooth out what is for the most part a meager, anxious existence of uncertainty, collective unhappiness, and deprivation, and, especially in the Gaza comics, a life of aimless wandering within the place's inhospitable confines, wandering and mostly waiting, waiting, waiting. With the exception of one or two novelists or poets, no one has ever rendered this terrible state of affairs better than Joe Sacco.²

בשיטתו בשטחים סאקו אינו מתעניין במשפט דווקא, אך כמו אחרים, המשפט "קורה" סבירו, בין במפגשי שלו, ובין בסיפורים שהוא שומע, מתעד ומעניק להם צורה. להלן מובאים שני קטעים קצרים מספרו. האחד, "Law", מתעד ביקור במשרדו של עורך דין עזתי, המיצג בעט ובעונגה אחת נאשימים ברצח על רקע "כבוד המשפחה" ונאשמי עברות ביחסון, כל זאת על רקע מיליטנטים במדי "ניגגיה" המפטרלים ברחבות. השני, "Moderate Pressure", מביא את סיפורו של חשור הנחקר בשב"כ. לאחר התלבטוויות, החליטה מערכת משפט וממשל להביא את הפגנלים של סאקו נתניתםanganilit, ולא לתרגם. השפה כאן – הפוואטיקה שלה כמו גם נוכחותה הגרافية – היא חלק מן הייצה (מטעמים גראפיים הקטועים אינם מובאים בשלמותם). המערכת מודה לג'ז סאקו על הרשותו הנדייה לכלול קטעים מספרו בגליון זה של משפט וממשל.

.2 שם, בעמוד iii.

קטעים מספרו של ג'ו סאקו, פלסטין (Palestine)

טייעוד מציר של המציאות בשטחים בשנים 1991-1992

